

EKONOMİK KRİZİN EMEK PİYASALARINA ETKİLERİ

1990 sonrasında peş peşe gelen finansal krizler; bir yandan teorik alanda farklı açılımlara hız kazandırırken bir yandan da, küreselleşme süreci ile birlikte, ekonomik kriz olgusuna ilişkin tartışmalar yeni boyutlara taşınmaktadır. Küreselleşmenin başlangıç dönemlerinde yakaladıkları olumlu ekonomik performanslarla dikkat çeken Asya ekonomilerinin de krizle tanışmaları ise; ekonomik krizin doğrudan “küreselleşme ideolojisi” ile olan ilişkisini daha dikkat çekici hale getirmektedir.

Egemen yaklaşımın kriz analizleri; “uygulama hatası” ekseninde yoğunlaşmakta ve krizin yol açtığı ekonomik maliyetin boyutları çoğunlukla para piyasaları üzerinden hesaplanmaktadır. Bununla beraber, ekonomi politikaları borç yönetimine odaklanmakta ve yeni borçlanmalar güvence altına alındığı nispette krizin atlatılmış olduğu düşüncesi ön planda tutulmaktadır.

Oysa, yapılan çalışmalar, ekonomik krizlerin en açık ekonomik maliyetinin işsizlik sorunu olduğunu ortaya koymakta ve istihdama ilişkin göstergelerin kriz öncesindeki seviyeye ulaşabilmesi için en az iki yıllık bir süre gerektiği yönünde sonuçlara ulaşılmış bulunmaktadır. Bununla beraber, işsizlik yanında emek piyasaları üzerinden gerçekleşen diğer uyum mekanizmaları aracılığıyla da emek-sermaye arasındaki güç dengesi emek kesimi aleyhine yeniden biçimlenmekte ve bölüşüm çelişkileri derinleşmektedir.

Bu çalışmanın amacı ise; kriz maliyetinin esas itibarıyla reel sektör üzerinden hesaplanması gerektiğine vurgu yapmaktır. Bununla beraber, ekonomik krizin gerçekte “bölüşüm ilişkilerinin krizi” olduğu yaklaşımı; bu çalışmanın dayandığı temel paradigmayı teşkil ettiğinden gerek teorik gerekse de ampirik açıdan ulaşılan sonuçlar bölüşüm perspektifinden değerlendirilmekte ve bu konuda gündeme gelen etkiler irdelenmektedir.

Kitap; üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; ekonomik krizlere ilişkin kavramsal ve kuramsal yaklaşımları içermektedir. Ayrıca, finansal liberalizasyon sürecinin yönlendirdiği kriz dinamikleri ve 1990 sonrasında gündeme gelen finansal krizlerin bölüşüm ilişkileri açısından ortaya koyduğu etkiler de yine bu bölümde değerlendirilmektedir. İkinci bölümde; ekonomik krizlerin çalışma hayatı ve endüstri ilişkileri üzerindeki etkileri incelenmekte, son bölüm ise; Türkiye ekonomisine ayrılmış bulunmaktadır.

Nihayet, dördüncü bölümde de; ekonomik krizin Türkiye emek piyasaları üzerindeki etkilerini ölçmeyi amaçlayan bir ampirik analiz (vektör otoregresyon modeli) yer almaktadır.

SOSYAL KORUMANIN İŞGÜCÜ PİYASASINA ETKİSİ

Recep Kapar, DİSK/Birleşik Metal-İş Yayınları, İstanbul, 2006, s. xvi+280.

Yeni liberal yaklaşımın sosyal korumayı ve dayanışmayı işletme, piyasa, enformel ve gönüllü girişimler temelinde açıklama çabasının aksine, bu kitapta sosyal koruma; *bireylerin insan onuruna yaraşır bir yaşam sürdürebilmeleri için, gelir güvencesizliği karşısında yaşam koşullarını geliştirmek ve yaşam düzeyinin gerilemesini önlemek amacıyla, kamusal alanda, bireylerin eşitliği ve sahip oldukları haklar temelinde, gelirin yeniden dağıtım yoluyla sağlanan gelir ve hizmet desteklerinin tümü* olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede içerisinde, son 20–25 yıl içerisinde genelde sosyal politikanın, özelde ise sosyal güvenliğin “sosyal” niteliğini zayıflatan, sosyal dayanışmayı gerileyen yapısal ve mali uyum politikalarının ekonomik ve sosyal etkileri tartışılmaktadır.

Kitapta sosyal koruma kavramının unsurları ile birlikte “*işgücünün bir meta, işgücü piyasasının da bir meta piyasası olmadığı*” gerçeği ayrıntılı bir biçimde açıklanmaktadır. Buna göre; işgücü piyasasının ve çalışma ilişkisinin temel unsurları çalışanlar bakımından “*güvencesizlik*”, “*eşitsizlik*” ve “*bağımlılık*” olarak ortaya çıkmaktadır. Bu unsurlar dolayısıyla işgücü piyasasında kuralsızlaştırma ya da düzenlemelerin terk edilmesi istemi, bu piyasasının işveren ve işletme tarafından belirlenmiş kurallarla düzenlenmesini ve işlenmesini istemekten başka bir anlama gelmemektedir.

Diğer yandan, günümüzdeki temel eğilim sosyal korumanın finansman yükünü üst gelir gruplarının ve işletmelerin daha az üstlenmesidir. Mali uyum

sonucunda, sosyal korumaya en çok gereksinimi olan düşük ve orta gelir gruplarının karşılaştıkları yüksek gelir güvencesizliğine rağmen, sosyal koruma harcamalarına daha çok katkı yaptığı bilinmektedir. Bu bağlamda, sosyal korumanın bir unsuru olan sosyal dayanışma önemli derecede zayıflatılmaktadır. Çünkü toplum içinde daha düşük düzeyde gelir güvencesizliği ile karşı karşıya olan bireyler ve kurumlar yüksek ve düzenli gelirlerine rağmen, sosyal koruma harcamalarının finansmanına gittikçe daha az katılmakta ya da hiç katılmamaktadır. Diğer yandan, özellikle işletmelere sağlanan vergi teşvikleri, muafiyetler, yatırım destekleri yanında, özel nitelikli bireysel sağlık, emeklilik gibi harcamaları ve tasarrufları artırmaya yönelik uygulanan mali politikalar düşük ve orta gelir gruplarının üst gelir gruplarını desteklemesine neden olmaktadır. Yazar bu çerçevede *sosyal dayanışma değerinin korunması ve geliştirilmesinin sosyal adaletin, sosyal barışın ve sosyal bütünlüğün sağlanması için zorunlu olduğunu* vurgulamaktadır.

Sosyal korumanın önemli uygulama alanlarından olan emeklilik, sağlık, işsizlik ve sosyal yardım programlarında yapısal ve mali uyum sürecinde yaşanan değişimlerde incelenmektedir. Yeni liberal politikalara bağlı ortaya çıkan değişimlerin sonucunda insanların ulaştığı koruma düzeyi gerilerken, bireysel harcamaların önemli ölçüde artmaya başladığı belirtilmektedir. Diğer yandan, işsizlik ödemeleri ile sosyal yardım programlarına egemen olan “aktif hale getirme” ve “çalıştırmacı” (workfare) uygulamaların işleyişi ve sonuçları sorgulanmaktadır. Bu çerçevede, işsizlik ödemelerine ilişkin yapılan ve oldukça yaygınlaşan aktif/pasif politika ayırımının gerçekçi olmadığı, *işsizlik ödemelerini “pasif” olarak adlandırmanın önyargıları ve yeni liberal ideolojik değerleri yansıttığı* söylenmektedir.

Özgün hali Dokuz Eylül Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalında doktora tezi olarak kabul edilen çalışmanın son bölümünde, küreselleşme sürecinde sosyal korumanın sağlanması ve finansmanı gittikçe güçleştiği, ancak gelir güvencesizliği artması nedeniyle daha fazla insanın, daha uzun süreli ve kapsamlı sosyal koruma desteklerine gereksinim duyduğu belirtilmektedir. Yazara göre; *ekonomik gelişmenin kendiliğinden toplumsal gelişmeye ve refah artışına yol açmadığı açıktır*. Yoksulluğun önlenmesi, gelir güvencesizliğinin azaltılması, yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve ekonomik gelişmenin sonuçlarından tüm toplumsal grupların yararlanabilmesi sosyal koruma sisteminin kurum-sallaşması ve yaygınlaşmasına bağlıdır. Ekonomik gelişme sosyal koruma sistemi ile desteklenmeyecek olursa, bundan asıl zararı bizzat ekonomik gelişme görecektir.

Son olarak, sosyal koruma sistemini olumsuz etkileyen ve sosyal sigorta ile sosyal yardımları “krize” sürükleyen etmenlerin kökenleri, değişen ekonomik koşullarda ve daha fazla güvencesizlik doğuran işgücü piyasasında aranması gerektiği belirtilmektedir. *Yetersiz ekonomik büyüme ve uygun iş yaratmaya ilişkin sorunlar çözülmeden, işgücü piyasasında artan eğrileşmenin önüne geçilmeden yaşama geçirilecek her türlü “reform” çabasının başarısız olacağı* tespiti yapılmıştır.

Sosyal Politika Boyutunda Federal Almanya’da Esnek Çalışma Modelleri–Avrupa Birliği ve Federal Almanya Mevzuatı Işığında Türkiye için Perspektifler

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Çalışma Ekonomisi Bölümü öğretim üyelerinden Dr. Alpay Hekimler tarafından kaleme alınan, “*Sosyal Politika Boyutunda Federal Almanya’da Esnek Çalışma Modelleri–Avrupa Birliği ve Federal Almanya Mevzuatı Işığında Türkiye için Perspektifler*” adlı çalışma TİSK tarafından yayınlanmıştır.

Çalışma dört bölümden oluşmakta olup birinci bölümde sosyal politika ile çalışma sürelerinin esnekleştirilmesi yönündeki ilişki irdelenmekte, Avrupa Birliği ve Almanya’da çalışma sürelerinin gelişimi ve güncel durumu ortaya konmaktadır. İkinci bölümde ise ilkin çalışma sürelerine ilişkin Avrupa mevzuatı detaylı olarak incedikten sonra ilgili belgelerin Alman yasa koyucusu tarafından nasıl ulusal mevzuata dönüştürüldüğü ülkenin spesifik koşulları ve güncel tartışmalarda dikkate alınarak incelenmektedir. Uygulamada Çalışma Sürelerinin Esnekleştirilmesi ve Belli Başlı Esnek İstihdam Modelleri başlığını taşıyan dördüncü bölümde

Yaygın olarak görülen modelleri farklı işletmelerdeki uygulama örnekleri ile kapsamlı bir biçimde tanıtılmaktadır. Dördüncü ve aynı zamanda son bölümde ise gerek kısa, gerekse uzun vadeli sigorta kolları açısından esnek istihdamın sosyal güvenlik boyutu ,Almanya’daki en son sosyal güvenlik reformları ile birlikte analiz edilmektedir.

Yazar esas itibariyle Almanya’daki esnek istihdam uygulamalarını incelemek ile birlikte, 4857 sayılı yasa ile çalışma sürelerinin esnekleştirilmesi imkanının sağlandığına değinmekte, ancak uygulamayı henüz yeterli olmadığı yönünde eleştirmekte ve bu yönde Almanya’daki uygulamaların Türkiye’ye ışık tutabileceği sonucuna varmaktadır.

Kitap uygulayıcılar, akademisyenler, araştırmacılar ve konuya ilgi duyanlar için referans bir kaynak niteliğindedir.

İsteme Adresi: Hoşdere Cad. Reşat Nuri Sok No:108 06540
Çankaya/Ankara Tel: (312) 439 77 17

Avrupa Birliği ve Birlik Üyesi Ülkelerde Yönetime Katılım–Birlik Adayı Türkiye için Perspektifler

“Avrupa Birliği ve Birlik Üyesi Ülkelerde Yönetime Katılım–Birlik Adayı Türkiye için Perspektifler” isimli kitap Legal Yayınevi tarafından yayınlanmıştır.

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Çalışma Ekonomisi Bölümü öğretim üyelerinden Dr. Alpay Hekimler tarafından hazırlan çalışmanın ilk bölümünde yönetime katılım kavramının teorik çerçevesi, ortaya çıkışı ve gelişim süreci üzerinde durulmaktadır. Yine yönetime katılıma ilişkin ileri sürülen olumlu ve olumsuz argümanlar birinci bölüm içinde analiz edilmektedir.

Avrupa Birliđinde yönetime katılımın gelişimi ve uluslararasılaşma stratejisi değerlendirildikten sonra, çalışmanın ağırlıklı bölümünü oluşturan ikinci bölümde Avrupa Birliđinde yönetime katılıma ilişkin mevzuat ayrıntılı olarak ele alınmakta ve uygulamadan örnekler sunulmaktadır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Avrupa Birliđinde yıllar içersinde gerek işletme, gerekse işyeri seviyesinde hangi modellerin oluştuğu ve bu modellerin temel özellikleri uygulama alanları ile birlikte değerlendirildikten sonra, spesifik özellikler taşıyan dokuz farklı üye ülkede Avrupa mevzuatının, nasıl ulusal mevzuatta yansıma imkanı bulduğunu ortaya koymaktadır. Genişleme süreci ile birlikte Avrupa Birliđine yeni katılan on ülkedeki konu bağlamındaki dönüşüm süreci analiz edilmektedir. Avrupa Birliği adayları Türkiye’de çalışanlara tanınmış olan katılım haklarının gelişimi tarihsel bir perspektif ile değerlendirildikten sonra, mevcut durum ortaya konmakta ve konu bağlamında yasa koyucunun yapması gerektiği değişiklikler üzerinde durulmaktadır.

Alanında hazırlanan ilk kitap olma özelliğini taşıyan çalışma özellikle Avrupa Birliği konularında çalışan akademisyenler, araştırmacılar, uygulayıcılar ve konunun ilgilileri için bir başvuru kitabı niteliğindedir.

İsteme Adresi: Legal Yayıncılık, Bahariye Cad. No.63 D.5 Kadıköy/İstanbul Tel: (216) 449 04 85 -86